

Den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte torsdag den 20. juni kl. 10, 1935

Formannen: Jeg skal be om at utenriksministeren vil si noen innledende ord.

Statsråd Koht: Eg har i grunnen ikkje stort å leggja attåt det som er gjort greie for i det P.M. som eg har fått arbeiddt ut i departementet og fått sendt rundt til medlemene her i nemnda. Eg har, som formannen veit, tala um dette spursmålet um okkupasjon i Antarktis i konstitusjonsnemnda, men eg meinte - og formannen meinte det òg - at det var rett å taka spursmålet upp i den vidare utanriksnemnda.

Spursmålet vart aktuelt i grunnen alt i fjor eller kanskje alt i 1933. Det var då den norske regjeringa vende seg til den engelske med spursmål um den engelske vilde vera viljug til å taka upp forhandlingar um okkupasjon i Antarktis. Den engelske regjeringa la so dette spursmålet fram for dei Dominions som kunde vera interesserte i dette, og difor kom ikkje svaret fyre hausten 1934. Svaret gjekk ut på at den britiske regjeringa i grunnen ikkje tykte det var nokon serleg grunn for forhandlingar, men dei peika berre på at det var i det minste ein sektor i Antarktis, som korkje Storbritannia eller dei som høyrde til det britiske samvelde tenkte på å okkupera, det er den sektoren som ligg innanfor Bouvet-øya. Spursmålet har so kome upp sidan på den måten at vi har fått melding frå Amerika um, at det var planar um at den amerikanske regjering kanskje vilde taka upp okkupasjonsspursmålet no etter admiral Byrd hadde kome tilbake frå si ferd i desse land. Dei landa som admiral Byrd ferdast i, er elles ikkje den sektoren som ligg innanfor Bouvet-øya, men det er den sektoren som ligg innanfor Peter I.s øy. Men etter det eg har forstått, er det serskilt sektoren innanfor Bouvet-øya som det er tale um, den sektoren som ligg millom 20 gr. lengd vest og 45 gr. lengd aust, soleis um ein vil midt imot den andre sektoren som Peter I.s øy ligg i. Denne Bouvet-øy-sektoren, som vi kanskje kann kalla han, blir då det som ligg nærast sunnanfor Sud-Afrika. Ein brukar ofte kalla han for Atlanterhavssektoren. Den engelske regjeringa har både skriftleg og munnleg sagt frå, som eg segjer, at denne sektoren tenkjer vi ikkje i minste mun på å okkupera, og det er då fylt ut med munnlege fråsegner frå embetsmenn i det engelske departement um at dei tykte det var rimeleg at Noreg okkuperte der. Dette spursmålet har då vore dryft noko i departementet, og vi vilde der synast det kunde vera grunn til at Noreg skulde okkupera det landet som ligg innanfor Bouvet-øya, det som nordmennene har funne og kartlagt just i dei siste åra. Det er då gjort serskilt på desse ferdene til Lars Christensen, men Riiser-Larsen har no og vore der, og strendene der har fått namn etter norske kongelege damor, etter prinsesse Ragnhild, kronprinsesse Märtha og dronning Maud, so for so vidt ser det svært ut til å høyra under norsk monarki. Og

ein stad i det minste har det norske flagg alt på fyrehand vore heist som teikn på eit slag privat okkupasjon. Det som kann gjeva oss grunn til å taka opp okkupasjonsspursmålet, er vel serskilt tanken på framtida. Nettupp no er det vel so at vi ikkje veit kva eit slikt land som dette kann ha å segja for Noreg, men vi tok i si tid Bouvetøya og Peter I.s øy like eins på vona, for di det i det minste var tryggare å ha dette enn at det skulde vera under framande makter. Og det kann koma til å vera ein styrke for norsk kvalfangst at vi sit med landherredøme der sør. Stasjonar på land for kvalfangsta kann det visst ikkje vera tale um. Kvalfangsta går for seg lenger ute og vil vera utanfor det sjøbelte som i tilfelle skulde fylgja med landet, so det er ikkje på den måten dette kann ha noko å segja, men det kann likevel vera ein studnad for norske kvalfangarar å vita um dette, at her er norsk land. I det heile gjeld det vel i dette spursmålet som i so mange andre, at det er betre å ikkje forsøma ein ting som kanskje sidan kunde vise seg var viktig for oss. - Spursmålet um når ein i tilfelle skulde gjera okkupasjonen, vilde vera noko vanskeleg. Det har litt samanheng med at vi just no står framfyre eit steg i utanrikspolitikken vår, som kann føra oss i det minste noko i strid med England, og det vilde vel ikkje vera bra då samstundes i tilfelle å taka opp eit nytt stridsspursmål. Just som det no står, skulde vi ikkje venta nokon strid um ein slik norsk okkupasjon i Antarktis, men det er ikkje godt å vita sjølvsagt, korleis det kunde koma til å bli um vi samstundes hadde eit verkeleg stridsspursmål med Storbritannia. - Det er då serskilt det spursmålet som eg for min part gjerne vilde høyra kva herrane her i utanriksnemnda meiner um. Men eg trur i alle tilfelle det vil vera nyttig for den norske regjering å vita korleis utanriksnemnda står i sjølve det faktiske spursmålet, so kunde vi i tilfelle nytta det samtykke som vi på den måten kunde ha her, på den tida som kunde vera lagleg. Men spursmålet kunde koma til å koma opp i den tida Stortinget ikkje var samla, det kunde koma opp soleis at det vilde vera nyttig å vita på fyrehand korleis utanriksnemnda står. Regjeringa vil i ei so vidt viktig sak som denne sjølvsagt ikkje gjera noko stort tiltak utan at ho veit at ho har Stortinget bak seg, representert i det minste gjennom utanriksnemnda. - Dette er då for det fyrste det som eg kunde ha å segja.

Formannen: Får jeg lov å spørre hr. Mowinckel om en liten formell ting. I det møte som blev holdt i utenriksdepartementet 30 november 1933 var bl.a. dosent Adolf Hoel innkalt. Jeg vil gjerne vite i hvilken egenskap han var innkalt? For det historiske forhold er det, at Svalbardundersøkelsene søkte jo i sin tid om å få våre interesser i Sydishavet lagt inn under dem, hvilket blev enstemmig avvist av Stortinget efter innstilling dengang fra utenrikskomiteen for å markere at der ingen sammenheng var

mellem de to ting. Jeg vil ha nevnt det fordi jeg tror ikke det bør gå inn som noen konstitusjon, at ved spørsmål som har med Antarktis å gjøre innkalles Hoel eller noen representant for Svalbardkontoret, som ikke har større spesielle forutsetninger for tingene dernede enn en hvilken som helst annen.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg kan til det svare, at Hoel blev innkalt nettop fordi han er knyttet så sterkt til de antarktiske spørsmål og selv føler sig så sterkt knyttet til dem, at vi fant det overmåte uklokt å holde ham utenfor ved en slik konferanse som det skulde være. Han hadde også en bestemt opfatning av saken. Det er den eneste grunn, det er ikke som noe institusjonsmessig.

Formannen: Jeg har ingen tvil om at Hoel selv har sterk trang til å være til stede. Han har jo gang på gang strukket sine hender ut for å få lagt også dette land under sin interessesfære, men det har alltid vært avvist, og derfor vilde jeg nevne det.

Statsråd Koht: Får eg kanskje lov å segja at det er likevel ein samanheng millom desse spursmåla når det gjeld sektorprinsippet.

Formannen: Jeg er fullt på det rene med det. Hvad angår selve spørsmålet kan jeg bare si, som jeg gav uttrykk for i konstitusjonskomiteen, at jeg deler den betenkelighet, som jeg forstår at også utenriksministeren har, ved å gjøre et fremstøt nettop på dette tidspunkt. Det er ikke bare av hensyn til sjøgrensesaken, men det er også av hensyn til alle forhandlinger som pågår med England om ordning av hvalfangsten. Jeg nevnte forleden privat for utenriksministeren, at jeg hadde hatt en konferanse med en del av våre hvalfangere om andre ting. De hadde et møte her forleden, det var like før de reiste til Berlin igjen - det var Jahre, Johan Rasmussen og von der Lippe - og alle disse folk hadde hørt om en eventuell okkupasjon, det har jo vært nevnt i pressen diverse ganger. Jahre kom til mig og sa - og bad mig bringe det videre i utenrikskomiteen - at hvalfangerene så med stor bekymring på en sådan eventualitet, fordi det var så mange spørsmål, vis-à-vis England, hvis løsning var under bearbeidelse; og de trodde at før man hadde klare linjer med hensyn til begrensnig av hvalfangsten og bragt i orden alle de praktiske vanskeligheter, som man nu forhandler med engelske interessenter om, og som ikke bare gjelder selskaper under engelsk flagg, men også selskaper under dominions flagg, vilde det skape vanskeligheter, om man gikk til noe skritt dernede som de i ethvert fall for tiden ikke tillat noen som helst praktisk betydning. Jeg vil ha nevnt det her. Nu fremgår det jo for øvrig også av det møte som blev holdt, at der ikke egentlig blev påberopt noen øieblikkelige eller sterke praktiske, aktuelle interesser,

som skulde gjøre sig gjeldende. Jeg er naturligvis enig med utenriksministeren i, at det vil være meget ille om noe blev forsømt, men det er også så som det blev sagt, at skal amerikanerne gjøre noe fremstøt, da er det vel sannsynlig at de gjør det på den motsatte side av Polen og ikke i den sektor som går like fra Cape Town ned til Polen. Å dømme om når tidspunktet eventuelt skulde være inne, er jo ikke gitt for noen av oss som er her. I og for sig vilde jeg ha liten betenkelighet ved å være med på å bemyndige regjeringen til å skride til en okkupasjon, når den mente at tidspunktet var kommet, som gjorde det, om ikke ubetinget nødvendig, så i ethvert fall sterkt ønskelig, men jeg har nokså store bekymringer med å anbefale dette som et skritt som skulde gjøres i en nærmere fremtid. Jeg synes man i ethvert fall skulde avvente begivenhetenes utvikling og se, hvorledes vi står med England. Jeg tenker ikke på Englands regjering så meget som på den engelske almenhet. Det er jo meget lett for en del av den engelske presse å skape en viss ophisselse, hvis man synes at vi går England for nær. Ser man på det siste dokument i det aktstykke vi har fått fra den britiske legasjon, aidememoiret av 15 november 1934, så er der jo brukt meget sterke uttrykk - usedvanlig sterke uttrykk, synes jeg, for å være i et dokument av den art - hvor man snakker om at den offentlige mening i det britiske empire meget sterkt støtter de britiske krav der, så det vil være umulig å få dem til å innrømme at noe annet land skulde ha noe krav i de territorier de har nevnt. Det er et uttrykk for, går jeg ut fra, at de er varsomme på dette punkt, så uten å kunne ta noe avgjort standpunkt vil jeg si, at jeg skulde ønske at spørsmålet ikke blev aktuelt, og jeg kunde være tilbøielig til å mene, at hvis der skulde opstå noen ny situasjon, f.eks. i løpet av høsten, så vilde det være ønskelig om utenrikskomiteen blev innkalt, hvis utenriksministeren og statsministeren fant at forholdene lå slik an, for jeg tror i grunnen at det nok vilde være litt betenkelig å gi noen art av fullmakt på dette tidspunkt, og jeg synes også at spørsmålet er vanskelig å diskutere i Stortinget, fordi der er jo ingen som kan si noe bestemt om det.

Braadland: Med hensyn til tidspunktet vil det vel alltid være så, at der vil være visse vanskeligheter, når man skal gå til et sådant skritt, men såvidt jeg kan forstå skulde der ikke i og for sig være noen særlige betenkeligheter på det nuværende tidspunkt, når man ser hen til hvad der er uttalt fra Englands side, hvor der i grunnen er gitt anvisning på, at her er land som ikke er okkupert. Jeg mener, at når de har sagt «hurry up», dere får skynde dere, der er ikke noen tid å tape, så er der jo direkte gitt anvisning på en okkupasjon, så med hensyn til tidspunktet kan det vel ikke sies at det skulde være særlig betenkelig akkurat nu. Men det var et annet spørsmål som har streifet mig, og det er: Hvad vil en sådan okkupasjonshandling fra norsk side bety?

Hvis Norge dernede går til en okkupasjon, så vil det naturligvis si, at man da på samme tid så å si de facto anerkjenner de okkupasjoner som tidligere er foretatt. Det er vel et spørsmål som man må tenke på, om vår okkupasjonshandling i tilfelle på noen måte binder oss med hensyn til de tidligere okkupasjonshandlingene. Men det som selvfølgelig vil være det avgjørende, vil jo være de reelle interesser som berøres her, og hvis det er så, som altså formannen gav uttrykk for, at våre hvalfangere mener at det så langt fra vil være noen fordel, at det kanskje snarere vil skaffe vanskeligheter, da mener jeg selvfølgelig at der er ingen grunn til å gå til noe sådant skritt. Men med hensyn til tidspunktet er det jo så, at der vil alltid være visse vanskeligheter og innvendinger å gjøre, og jeg skulde ikke for så vidt tro, når der foreligger de uttalelser som foreligger fra engelsk side, at det vil være særlig betenkelig på det nuværende tidspunkt. Det eneste kunde være spørsmålet om vår mulige konflikt med amerikanske interesser - vi står så vidt jeg vet, også i forhandlinger på den side - og der kunde vel kanskje være ting som talte for, at man utsatte spørsmålet.

Statsråd Koht: Med omsyn til dei okkupasjonane som fyrr er gjort i Antarktis, må vi vel segja, at dei er godkjende frå norsk side i og med at det er sagt frå den norske regjeringa at Noreg ikkje tenkjer sjølv på å okkupera noko land innanfor det området som England og Australia har okkupert, so vi vil vel ikkje kunna tenkja på å gå utanum det område som no ligg uokkupert på den eine og den andre sida av Sør-Polen. Hr. Braadland nemnde at det som hadde kome frå engelsk side no straks fyre siste jol, var ei oppmoding til Noreg um å skunda på, og det kann nok henda at det tidlegare i år hadde vore ei laglegare tid å gjera okkupasjonen på. For min part er det just i dag 3 månader sidan eg vart utanriksminister, og eg har i denne tid måtta taka upp so mange ting som var brennande aktuelle, so eg fekk ikkje straks med det same beint fram tid til å granska dette spørsmålet til botnar slik som ein burde gjera, og eg hadde for min part inga lyst til å gjera noko som eg ikkje hadde tenkt nøgje igjenom, eller leggja det fram for Stortinget fyre det, og difor er det, kann ein kanskje segja, at vi no er komne i den stoda, at det er vanskeleg, for di vi står her med andre avgjerder som vedrører desse andre maktene. Men for min part kunde eg tykkja det var heilt naturleg - um ikkje utanriksnemnda i dag vilde segja, at regjeringa kann velja tida for ein okkupasjon - eg vilde finna det heilt naturleg um regjeringa då hadde høve til å kalla inn utanriksnemnda til serskilt møte for denne saka.

Støstad: Som jeg allerede sa i utenrikskomiteen, da utenriksministeren nevnte dette spørsmål, var jeg svært tvilende. Jeg er tvilende særlig like overfor det prinsipp å gå til en okkupasjon, både fordi det på det nuværende

tidspunkt sies fra alle, at det ingen egentlig reell interesse har for oss, og dernæst også fordi jeg ikke er sikker på hvorledes det stiller sig, om vi okkuperer idag og det så i et givet øieblikk viser sig å være store reelle interesser. Hvis det skulde inntreffe: Kan vi da hevde oss derute, om vi har okkupert? Jeg er litt bange for, at hvis det skulde vise sig å være store interesser der, vil det tidspunkt komme da vi kanskje blir nødt til å si, at vi har riktignok okkupert der og det er norsk område, men vi har ikke egentlig noen midler til å hevde oss. Dette gjør at selve okkupasjonsspørsmålet for mig stiller sig svært tvilsomt, og ialfall vil jeg ha sagt at på et nuværende tidspunkt, og før de ting vi nu har å ordne med England er bragt i orden, så må det vel være klokere politikk å vente. Jeg tror også at det må være påkrevet og riktig, om regjeringen skulde komme til det resultat på et senere tidspunkt at den vil foreta noe i denne sak, at den da på forhånd forelegger saken for utenrikskomiteen. I det hele tror jeg at dette spørsmål om okkupasjonen har vært så lite drøftet i de forskjellige partier - jeg tror ikke der egentlig er noen som har drøftet det - at det også av den grunn er nødvendig at man går meget forsiktig frem. Mer ønsker ikke jeg på det nuværende tidspunkt å uttale om spørsmålet.

Joh. Ludw. Mowinckel: Det som var hovedhensikten med det møte som blev holdt i oktober ifjor, det var i grunnen å få rede på to ting: For det første om man mente det hele lå slik an at det kunde være en mulighet for at man uten friksjon ialfall med Storbritannia kunde gå til en okkupasjon der nede, og samtidig tilfredsstille det sterke krav som fra forskjellige hold fremkom om at vi måtte undersøke dette. Det var jo fra Riiser-Larsens, fra Hoels side og fra Ågårds side meget sterkt understreket at regjeringen forsømte det gunstige øieblikk, at den satt slapp og likegyldig når det gjaldt disse spørsmål. Særlig brukte hr. Ågård så sterkt sprog at jeg på det bestemtteste måtte tilbakevise det. Om disse to grunner ikke var avgjørende, så spilte de ialfall en ganske stor rolle i retning av at regjeringen tok dette op til positiv avgjørelse. Men det var også en tredje ting som jeg gjerne vilde ha rede på, og det var det viktigste; det var om der var reelle interesser knyttet til dette spørsmål, om det kunde sies for vår hvalfangst å ha stor betydning å ha dette land. Hvad nu de to første spørsmål angår, så tilfredsstillet det naturligvis de pågående at der blev tatt positive skritt. Vi hadde sendt Riiser-Larsen over til England tidligere for å undersøke blandt sine venner i Geographical Society hvorledes humøret og stemningen var der, og om Geographical Society kunde sammenkalle en konferanse utenom regjeringen som kunde drøfte disse spørsmål. Men Geographical Society stillet sig i så henseende meget kjølig, idet det bare blev sagt at dette er en diplomatisk sak, og

derfor kan Geographical Society ikke gjøre noe med den. Om en av Riiser-Larsens venner sa: Hurry up, så er det ikke tilstrekkelig for Norge til å gå til en okkupasjon. Så bestemte vi da ikke å gå noe nærmere inn på dette, og resultatet ser man av disse dokumenter. Hvad nu den praktiske side av saken angår, så må jeg si at resultatet var nokså negativt. Det blev sagt at naturligvis er det en viss prestigesak. Riiser-Larsen sa at om 200-300 år kunde den fjorden der nede kanskje være isfri; da måtte vi gå til en okkupasjon som gikk inn på det av Australia hevdede område, da fjorden lå akkurat mellom 45 og 48 grader, og vi kunde ikke gå lenger enn til 45 grader. Det gjorde at vi så noe kjølig på den allerede nu så kjølige fjord og avventet et gunstigere tidspunkt før vi tok fjorden i besiddelse. Ellers var det lite av faktiske ting knyttet til dette, og vi blev jo ikke egentlig så forferdelig ophetet av det møtet, men den noten vi fikk i november måned, var jo for så vidt ganske tilfredsstillende, idet det blev sagt at England ikke hadde noen interesser der og ikke vilde legge sig op i det. Det blev sagt med nokså tydelige ord. Når nu utenriksministeren synes å mene at vi kanskje skulde ha benyttet det tidspunkt som ligger mellom november måned og hans tiltredelse i mars, så vil jeg si at det blev overveiet, men når ikke jeg fant å burde benytte denne tid og stillet mig så avvisende til det at jeg ikke engang fant det formålstjenlig eller riktig å drøfte det spørsmål den gang med utenrikskomiteen, så var det av to grunner: For det første at vi stod like foran en avgjørelse i Stortinget om sjøgrensespørsmålet, - at innstillingen kom først nu, skyldes jo mange omstendigheter; den gang kunde vi jo ikke vite at den ikke vilde komme frem på et tidligere tidspunkt - og for det annet var jeg engstelig for at til tross for den velvillige uttalelse i det memoir som Dormer overrakte i november måned, vilde det meget lett kunne reises en viss stemning i England. Dette memoir var jo ikke bindende for den engelske regjering; det var en uttalelse av ministeren om opfatningen der, men det kunde lett reises en presseopinion omkring dette som i tilslutning til de stemninger som kanskje kunde reises ved fastsettelsen av sjøgrensene, kunde virke overmåte uheldig overfor den almindelige opinion, som man jo i høi grad må regne med, ikke minst hvor det gjelder sjøgrensespørsmål. Vi visste, at da det gjaldt Bouvet, som ikke skulde ha noen interesse, en øy som er så stor at ikke engang en rev kan leve på den, så gikk det måneder, for ikke å si år, før England strakte sig så langt at det vilde stille sig velvillig til en okkupasjon av den. Og hvad angår Peter I' øy, en øy som efter sigende forsvinner fra tid til annen, og som altså ikke kan ha så stor interesse, så drev vi også der lange forhandlinger før vi innlot oss på noe. Her gjelder det et fastland som om 200-300 år kanskje kunde bli en gunstig fjord.

Det var England. Dernæst kommer hensynet til De forenede Stater. Vi stod overfor meget inngående og vanskelige handelspolitiske forhandlinger med De forenede

Stater, og vi hadde ingen sikkerhet for at De forenede Stater vilde se ganske rolig på en okkupasjon i Antarktik. Jeg kom derfor til det resultat, at vi skulde la dette spørsmål foreløpig hvile og la saken om sjøgrenselinjene gå, la forhandlingene med Amerika gå og se om vi kom til noe resultat, før vi tok spørsmålet op og gikk til noe skritt. Og det er i virkeligheten min stilling også idag. Jeg er på mange måter enig med hr. Støstad i hans almindelige betraktninger, men jeg vilde ikke la det være avgjørende, hvis situasjonen lå slik an at vi kunde være noenlunde sikre på å få dette gjennomført i ro, for jeg er ikke blind for den prestigegevinst som det på mange måter vil være for Norge å ha land i Antarktik, og jeg er heller ikke blind for den nasjonale tilfredsstillelse som det på mange måter vilde skape her hjemme. Jeg ser de ting som kan synes å være til kreditt for det, men når det er spørsmål om realpolitikk og praktisk politikk i dette forhold og i denne tid, må jeg idag fraråde at man går til et sådant skritt.

Braadland: Jeg vil få lov til å supplere hr. Mowinckel. Det var ikke alene i en aide-memoire at England uttalte dette om at det og det var upåkrevet, men det var i den noten som kom fra det engelske utenriksministerium.

Formannen: Jeg går ut fra efter de uttalelser som er falt både fra komiteens medlemmer og fra utenriksministeren, at hvis spørsmålet skulde bli aktuelt med en okkupasjon før Stortinget kommer sammen igjen, vil regjeringen søke utenrikskomiteen innkalt for å holde den underrettet og i tilfelle drøfte spørsmålet med den.

Lykke: Det var bare en ting som hverken utenriksministeren eller hr. Mowinckel nevnte, en tredje ting som kan tale for en okkupasjon, nemlig den negative nytte, dette at man kommer andre i forkjøpet. Hvis man f.eks. kan risikere at De forenede Stater kommer, synes jeg nok det kunde være ganske alvorlig for oss prestigemessig. Det vilde ikke være bra for oss som har en stor hvalfangst, dersom vi plutselig skulde få beskjed om at andre har okkupert disse strekninger.

Formannen: Det kan naturligvis ligge en realitet i det, men både geografiske og historiske forhold gjør det efter mitt skjønn uhyre usannsynlig at Amerika skulde okkupere på den siden som er den motsatte av deres side.

Hvad angår det spørsmål som blev berørt av hr. Støstad, så vil jeg bare ha sagt at jeg kan godt forstå hans betenkeligheter og hans uttalelse om, at hvis det skulde ha så stor interesse, vil vi ikke få beholde det uantastet. Men den interesse som ligger der kan aldri bli noen annen interesse menneskelig talt enn en interesse av fangsten i havet, og den har en stor økonomisk interesse; men at den

skulde få dimensjoner av en helt annen art enn idag, er lite tenkelig, og selv om det skulde være tilfellet, tror jeg at vi må ha lov til å gå ut fra at en anneksjon som blir anerkjent og som ikke støter på reservasjoner fra noen stat idag, den vil ha en viss rettslig gyldighet som naturligvis en okkupasjon eller anneksjon ikke hadde i eldre tider. Det verste som kunde hende, det var at det skulde gå som det gikk Argentina, som jo fremdeles betrakter sig som legitim eier av Falklandsøyene; i 1830 tok England dem, hvis jeg ikke husker feil, og Argentina proklamerer med passende mellomrum at øyene fremdeles betraktes som argentinsk eiendom, og at når forholdene har endret sig på en måte som svarer til den absolutte rettferdighets krav, akter Argentina å gjøre sin rett til Falklandsøyene gjeldende.

Hvad det rent prestigemessige angår, vil jeg be om at man ikke tror det er noen stor prestigevinning for oss å foreta en okkupasjon ved Sydpolen eller noe annet sted på et grunnlag som ikke er fast. Jeg tror ikke at selve den ting at vi okkuperer i noen som helst henseende i og for sig betyr noen prestigevinning for oss. Opdagelsene og hele det arbeide som der har vært gjort, har vært en stor prestigevinning, og som det blev sagt, hvis en annen stat skulde ta dette, vil det kunne bety et prestigetap, men jeg tror ikke at vurderingen rundt om i verden vil influeres nevneverdig av hvorvidt vi proklamerer en okkupasjon der nede eller ikke under de forhåndenværende forhold. Vår prestige bedømmes nok efter mer reelle ting enn en okkupasjon som er foretatt uten at vi engang har materiale til å sende det norske flagg der ned på et av statens fartøier.

Handberg: Bare et par ord. Jeg er enig med formannen i, for så vidt som det skulde ansees nødvendig eller ønskelig, at den utvidede komite blir sammenkalt også utenfor den tid da Stortinget er sammen. Forresten mener jeg det ligger meget i det som hr. Lykke sa. Vi er dominerende når det gjelder hvalfangst, og jeg kunde tenke mig at det vilde styrke vår stilling at vi hadde besiddelser der nede. Man vet ikke hvordan det senere kan arte sig, når det gjelder hvalfangsten, og jeg tror som sagt der kan komme den situasjon, at det vil styrke oss at vi har besiddelser der nede.

Statsråd Koht: Eg vil berre segja med umsyn på det hr. Lykke bar fram, at det var just dei ting eg hadde i tankane då eg brukte dei orda at ein ikkje måtte forsøma det som kunde koma til å bli viktig.

Formannen: Det som hr. Handberg nevnte om hvalfangsten, er naturligvis i og for sig riktig, men den mest nærliggende interesse er å sørge for at vår hvalfangst ikke forsvinner som norsk bedrift. Idag er det vel halvdelen av den norske hvalfangst som foregår under fremmed flagg, og hvis den utvikling fortsetter, betyr det reelt meget mer enn en

okkupasjon der nede, og der ligger i virkeligheten en hovedinteresse. Av de norske mannskaper som er på hvalfangst, har vi nu halvparten seilende under britisk og andre flagg, og utflytningen pågår. Det skal vi være opmerksom på, og derfor har jeg villet nevne det. Men for øvrig er vi alle klar over at i tilfelle vil saken bli drøftet på ny.

Vi har ønsket når utenriksministeren var til stede idag, å drøfte litt et spørsmål som vi har vært inne på i komiteen, spørsmålet om offentliggjørelse av innstillingen og grunnlinjepunktene i sjøterritoriet. Jeg tror at et par av komiteens medlemmer har gitt uttrykk for at de i grunnen er kommet litt i tvil om hvorvidt man skulde offentliggjøre, publisere gjennom pressen på dette tidspunkt eller umiddelbart etter at Stortinget er gått fra hverandre, grunnlinjepunktene, om man ikke heller skulde innskrenke sig til å gi regjeringen en fullmakt til å offentliggjøre disse ting, når den fant tidspunktet opportunt, idet man vel kunde tenke sig at en offentliggjørelse i pressen av innstillingen med disse punkter angitt, i virkeligheten kunde låse den fast på en måte som kanskje ikke var helt tjenlig for saken, idet det gav det hele en publisitet som i selve starten vilde gjøre at England stod mer en garde og vilde gjøre at det var vanskeligere siden å drøfte noe som helst som kunde medføre en forskyvning i noen av disse punkter. Jeg hadde gjerne villet gi uttrykk for dette for at vi kunde få anledning til å utveksle meninger. Vi har vært noe i tvil om hvorvidt offentliggjørelse bør skje med en gang. Jeg tror vi alle er enig om å bemyndige utenriksministeren til en offentliggjørelse når tidspunktet finnes opportunt. Men når det er, har vi altså vært noe i tvil om.

Statsråd Koht: Det har alltid vore min tanke at tilrådinga frå nemnda og det som i tilfelle kunde bli sagt i Stortinget med tanke på at det skulde koma til ålmenn kunnskap, ikke måtte bli offentleggjort fyrr samstundes vedtaket vart offentliggjort, og den kongelege resolusjonen låg fyre. Eg haddet tenkt at den kongelege resolusjonen kunde koma til å liggja fyre medan Stortinget enno sat samla; men det ser det ikkje ut til å bli tale um i år. Eg vil difor ynskja at det måtte bli i samråd med Stortingspresidenten at regjeringa fekk syrgja for den offentleggjering som måtte til.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg forstod det slik at det spørsmål formannen reiste her, det var det spørsmål om det i det hele tatt var heldig å gå til offentliggjørelse. Det var ikke dette at det ikke kunde offentliggjøres før der forelå kongelig resolusjon. Innstillingen er skrevet med det for øie at hele dens ikke alene beslutning, men også innledningen til beslutningen og det som må kalles for komiteens bemerkninger, skal kunne offentliggjøres. Det er noe som

utenriksministeren vet er skrevet med offentliggjørelse for øie og for å danne en bakgrunn, for å gi utenriksministeren et våben i hånd til påvirkning av opinionen i forbindelse med resolusjonen. Men det spørsmål som har reist sig, og som formannen gav uttrykk for, er det om det i det hele tatt er riktig å offentliggjøre beslutningen, om det ikke er riktigere å meddele den underhånden, særlig til England, men også til de andre interesserte makter for underhånden å se virkningen av det og ikke låse sig fast. Det er altså et stort spørsmål om man mener man står sterkere ved å offentliggjøre beslutningen og resolusjonen, meddele at det er den norske beslutning, eller om man skulde meddele den underhånden til Storbritannia og se hvad resultatet av det vilde bli, om der kanskje kunde komme forslag som man mente det var vel verd å overveie for å undgå konflikt. Det er i grunnen det store, springende spørsmål her.

Formannen: Det jeg tenkte på, det var selve kunngjørelsen av disse punkter. Det er jo hensikten med innstillingen, slik som den er skrevet, at den siste del skal kunne offentliggjøres for å kunne benyttes i pressen i England og på annen måte, men det er et spørsmål om man behøver når man offentliggjør denne teksten, å offentliggjøre på samme måte gjennom pressen alle punktene. Det tror jeg ikke har vært almindelig andre steder at man har gjort det på den måten. I Sverige avsatte de punktene på kart og gav ut kart og hadde en almindelig resolusjon som kom ut. Min smule bekymring var den, at hvis man med en gang før man har hatt visse drøftelser med de interesserte, lar alle disse punkter komme ut i pressen og risikerer å få en diskusjon også i engelske aviser og i trålerorganer om hvert enkelt grunnlinjepunkt, så kan det lett komplisere det nokså meget. Det var vesentlig det som var min etterrefleksjon når jeg tenkte på dette, fordi det jo meget vel kunde tenkes den modalitet å offentliggjøre innstillingen uten å ta med alle de punkter. Men det kan lett gi anledning til en masse skrivelser også her hjemme hvis det publiseres med en gang før det er slått fast.

Andrå: Jeg synes at dette tar sig ut som om vi nu skal oversende disse grenser, ikke som de optrukne norske fiskerigrenser nedover til Vestfjorden, men som et forhandlingsgrunnlag. Jeg tror at hr. Mowinckel mente at det skulde være som et forhandlingsgrunnlag, at der skulde være en prutningsmonn, og at vi ikke skal offentliggjøre beslutningen før den har vært forelagt England. Jeg tror han mente at vi muligens kan begynne å drøfte linjene igjen til neste år, slik at de i virkeligheten ikke er fastsatt allikevel. Jeg synes ikke noe videre om det der. Jeg tror alle har forutsatt at vi nu endelig skulde få grensene optrukket. Vi vet at engelskmennene venter på å få opgitt hvilken sjøgrense Norge har, og i Nord-Norge venter de selvfølgelig også svært meget på å få den opgitt. Det er

mange som speider mot Stortinget og spekulerer over om der heller ikke i år kommer noe. Hvis vi bare skal lure denne beslutning bortover til engelskmennene, og hvis vi som formannen mente, kanskje skulde trekke op punkter på noen kart og offentliggjøre dem, så er jo saken offentliggjort allikevel, men da er det våben som utenriksministeren skulde ha i denne innstilling, borte. Jeg synes det er merkelig at vi ikke skal få opgitt grensene nedover til Vestfjorden på almindelig måte. Jeg spekulerer på om det allikevel nu skal begynne å danse på den gamle måten, slik som det har gjort i et par menneskealdre. Skal vi nu allikevel ikke våge å offentliggjøre beslutningen, skal vi ikke trekke op fiskerigrensene? Vi har sittet omhyggelig og utarbeidet i komiteen noe som skulde kunne offentliggjøres, og så kommer man og sier at det er kanskje best å sende det til engelskmennene som et slags underhandlingsgrunnlag, som vi for øvrig er sikker på at de ikke er enig i. Og så skal vi begynne til neste år og behandle grensespørsmålet på ny. Jeg er helt uenig i det. Jeg synes vi kan være enig om de linjer vi har optrukket, og som vi arbeidet på helt til igår eftermiddag. Jeg synes vi kan offentliggjøre de grenser som komiteen er enig om å foreslå for Stortinget å trekke op.

Formannen: Jeg tror at hr. Andrå i noen grad har misforstått ialfall det som jeg mente. De grenselinjer som er markert nu, blir å avsette på kartet. De tegner alle grunnlinjer inn på stenen i sjøkartverket i denne dag, og et sett kart med grunnlinjepunktene vil såvidt jeg har forstått det, fra utenriksdepartementet bli oversendt til den engelske legasjon, ikke som et forhandlingsgrunnlag, men de vil bli oversendt med en kunngjørelse om at denne er grensene. Og på samme måte vil kartene bli utlevert, og det hele blir gjort ganske klart. Men der er noen forskjell mellom å publisere det i pressen og sende ut en liste over disse punkter og å sende dem ut til andre. Det er det jeg har pekt på. Det å få en stor diskusjon i den norske presse om dette nu, det er uheldig, man vet hvor fullkommen udisiplinert den er, hvorledes en rekke aviser vil beklage at ikke det punkt er valgt, mens noen blade sier at der behøvde man ikke gå så langt ut, og hvorfor har dere gjort den bukten der o.s.v. Det tror jeg ikke vilde gavne noen. Det er ingen nødvendighet for offentliggjørelse av innstillingen å offentliggjøre listen over alle punkter nøiaktig på den måte på dette tidspunkt. Jeg mente at det kunde man vente med - ikke med en kunngjørelse - men vente og la pressen, efter hvert som kartene er ferdige, få lov å se om de gad gjøre så meget at de fikk risset op alle de punkter. Det tror jeg ikke de vilde. Det er et rent taktisk og teknisk spørsmål hvor langt man skal strekke denne publikasjon. Det var det jeg mente.

Støstad: Jeg tror det er å være litt for mistenksom når hr. Andrá uttrykker sig som han har gjort idag. Vi har i komiteen vært enig om offentliggjørelse. Det spørsmål som i siste øieblikk er bragt inn, det er i virkeligheten om det tjener saken at vi i samme øieblikk som Stortinget har vedtatt komiteens innstilling og regjeringen har utstedt den kongelige resolusjon som må bli følgen, om man i samme øieblikk skal tilstille pressen hele det materiale som er i denne innstilling som nu avgis til Stortinget, nemlig alle punkter i linjenes trekning rundt de 3 nordligste fylker, jeg vet ikke egentlig hvad som kan være best. Det er vanskelig å uttale noen bestemt mening om dette, men jeg kunde godt tenke mig at det vilde være likeså hensynsfullt like overfor England om de fikk vite det, før de plutselig leser det i de norske aviser. Men jeg er tilbøielig til å tro at det riktigste vilde være at man fulgte den tanke utenriksministeren var inne på, at utenriksdepartementet får den nødvendige bemyndigelse til i samråd med Stortingets president å foreta den offentliggjørelse som man finner riktig, og også bemyndigelse til å fastsette tidspunktet når denne offentliggjørelse skal finne sted. Og da går jeg ut fra at i hvert fall den begrunnelse som komiteen har gitt i sin innstilling for optrekningen av linjene for de 3 nordligste fylker, kommer til offentlighetens kunnskap så snart som det overhodet lar sig gjøre uten skade.

Statsråd Koht: Eg forstår det so at det er full semje um den ting at ingenting skal bli overgjeve til pressa fyre den dagen då det endelege vedtaket er gjort, soleis at den kongelege resolusjonen er fallen. Og då har det vore tanken at det som skulde bli offentleggjort, det var det som skulde vera argumentgrunnlaget for avgjersla, soleis at det med ein gong vart sagt kvifor vi gjer dette, kva vi byggjer på, og det kunde vi bruka her i landet og i utlandet. Formannen er gamal bladmann; det er eg òg, og vi kann då vel vera einige um at desse tvo spaltone med punkt og lengdegradar, det er ikkje det som vi i bladmannsmålet kallar for «godt stoff», soleis at blada vil vera svært huga på å setja alt dette upp. Det som eg trur eit godt redigert blad vil gjera, det er å få eit kart inn i bladet sitt og visa på kartet korleis dette ser ut, i staden for å koma med alle desse merkelege tala. Men når eg so spør meg sjølv um det er rett å setja det i pressa samstundes med den kongelege resolusjonen, må eg ha i tanken at den kongelege resolusjonen um dette kann vel ikkje vera annarleis forma enn at alle punkt som der er sette upp, det er innhaldet i vedtaket; å kunngjera ein kongeleg resolusjon som ikkje sa kva resolusjonen inneheldt, det står for meg, det må eg ærleg segja, som noko unaturleg. Eg kann difor ikkje skyna anna enn, at når ein gjer resolusjonen offentleg - det treng ikkje i og for seg å vera sama dagen han er fallen - må ein kunne sjå kva resolusjonen går ut på, og det er då kartet som for ålmenta vil vera det naturlege

grunnlaget, som vil visa kva det er som er avgjort i resolusjonen.

Det kann nok henda at den norske pressa mange gonger syner liten disiplin; men vi må då hugsa på den ting at her vil det i tilfelle bli eit vedtak der det med ein gong blir sagt at dette ikkje berre er ein kongeleg resolusjon, men at han byggjer på eit samrøystes vedtak i Stortinget. For i alt det positive som her skal bli vedteke, er eg ikkje i tvil um at Stortinget vil koma til å stå samla, um det elles vil vera folk i Stortinget som vilde ha gjort endå meir enn dette, og at då den norske pressa ikkje skulde stella seg på same grunnen og segja: Ja vel, dette er det nasjonale standpunktet i denne sak, - eg må segja at so ring tru har eg ikkje um den norske pressa. Eg trur vi kann lita på det.

Eg trur det vilde vera nyttig um ein kunde syrja for at det viktigaste av dette vart umsett på engelsk på fyrehand og sendt over til England, so ein kunde få tak i den engelske pressa òg, so fort som råd er. Eg trur det kunde vera nyttig for oss. Men eg kann i grunnen ikkje skyna anna enn at vi blir nøydde til å taka sjølv innhaldet av resolusjonen med i det som blir kjent. Den engelske regjeringa skulde etter den tanken eg har havt, so likevel ikkje koma til å høyra um dette aller fyrst i pressa; for same dagen som det kunde bli offentleg, skulde det vera sendt både til den engelske sendemannen her i Oslo og gjennom den norske sendemannen i London til den engelske regjeringa, so dei kunde ha det samstundes med at det vart kjent her i landet. Når eg nemner England, er det for di England er mest interessert; men eg har tenkt at det same kunde bli gjort når det gjeld andre interesserte regjeringer òg.

Lykke: Vi som tilhører den utvidede utenrikskomite, har jo ikke hatt noe med behandlingen av denne sak og burde vel kanskje heller ikke blande oss op i diskusjonen om hvordan saken videre skal behandles. Men jeg vil bare hefte mig ved to ting. For det første at man absolutt ikke må offentliggjøre en eneste ting før denne resolusjon er i den engelske regjerings hånd. Der må intet komme i norsk presse før engelskmennene har det. Dernæst vil jeg få lov til å si at Stortinget må selvfølgelig fatte beslutning om i hvilken grad her skal offentliggjøres, - ikke utenriksministeren og Stortingets president, men utenriks- og konstitusjonskomiteen, som opnevner et utvalg bestående av formannen og et par medlemmer, som sammen med utenriksministeren gjennomgår innstillingen og beslutter hvad der skal offentliggjøres. Det tror jeg i dette tilfelle vil være det riktige.

Det er selvfølgelig ikke til å undgå at innstillingen også kommer inn på de forskjellige standpunkter som tidligere har vært tatt til denne sak, og da bl.a. noe av det som foreligger fra den senere tid, uttalelsen fra den nevnd som blev opnevnt av Høiesterett for å gjennomgå Norges stilling i

det hele tatt i disse saker. Det kan muligens undgås, men uttalelsen vil formodentlig bli etterlyst og krevet fremlagt. Man må ialfall være opmerksom på at den chauvinisme som ofte gir sig uttrykk, og som særlig pressen nordpå har vært meget flink til å understøtte, den kan bli farlig for oss i dette tilfelle hvis den bli sloppet løs.

Anderssen-Rysst: Siden jeg bad om ordet har forskjellige herrer uttalt sig, og jeg kan innskrenke mig til å gi min tilslutning til det som hr. Støstad uttalte. Det var noe lignende jeg vilde ha gjort gjeldende. Jeg forstår at den ærede utenriksminister også er opmerksom på at man her må være forsiktig med valget av fremgangsmåte. Det er visstnok en hovedpart på den annen side, nemlig England, men der er også andre parter så å si formelt i saken, det vil jeg ha understreket. Vi har med Tyskland, Belgia, Frankrike o.s.v. Jeg går ut fra at dette med den videre fremgangsmåte for offentliggjørelsen blir viet stor opmerksomhet, da det som skjer i så henseende i betydelig utstrekning kan komme til å farve den opinion som vi møter i saken. Opinionsbestemmes nettop i adskillig grad av slike ting, så vi må vise den ytterste varsomhet her.

Formannen: Jeg vil ha sagt at hvad selve offentliggjørelsen angår, er der full enstemmighet mellem komiteen og utenriksministeren om hvad der skal offentliggjøres. Der blir intet offentliggjort om den nevnd som har vært opnevnt. Det er et helt indre anliggende, og der har aldri vært meddelt noe til offentligheten om at der har vært opnevnt noen nevnd. Der er ingen i offentligheten som kan efterlyse det eller spørre om det. Og i innstillingen, når den offentliggjøres, vil sikkert hver eneste ting være tatt ut som angir dissenser i noen retning, og likedan hver eneste henvisning til det. I redegjørelsen for historikken vil bli nevnt de forhandlinger som har funnet sted o.s.v., men det som der overhodet har vært dissens om, vil ikke bli fremlagt for offentligheten, og offentligheten har heller ikke noe som helst krav på det.

Hvad angår kunngjørelsen er vi naturligvis alle enige om at der ikke kan meddeles noe, før den kongelige resolusjon er falt. Men hvad angår denne oversendelse til den engelske legasjon og eventuelt til den engelske regjering, må jeg si at jeg stiller mig noe tvilende. Jeg kan ikke skjønne at der er grunn til å gå frem på noen annen måte enn man har gått frem ved andre kongelige resolusjoner av tilsvarende art. Jeg skulde anse det meget ønskelig at man f.eks. fra legasjonene i Stockholm og Helsinki fikk rede på i hvilke former de der kunngjorde sine grenser i 1934. Jeg synes ikke der er grunn for oss til å markere at dette er et anliggende som i fortrinlig grad vedrører England. Der er grunn til å iaktta all mulig høflighet, og jeg er helt enig med hr. Lykke i at der bør ikke stå noe i pressen, før man vet at de engelske myndigheter har det; men Norge er dog et suverent

rike som ikke går frem på annen måte like overfor England i denne sak enn like overfor andre, eller anderledes enn man ordinært vilde gjøre. At utenriksministeren underhånden på forhånd varslor den britiske minister og sier, at nu kommer det og dere har vel lyst til å få det med en gang, f.eks., det er en sak for sig, men aldri har jeg hørt at kongelige resolusjoner i Norge blev overrakt noe fremmed lands regjering gjennom vår legasjon ute. Vi er ikke noe britisk dependency, så vi skal overholde nøiaktig de former som er vanlige under slike forhold, og hverken gjøre mere eller mindre. Men jeg er enig med hr. Lykke i at tidspunktet for offentliggjørelsen må være i noen grad avhengig av det tidspunkt da man vet at de interesserte i England har det. Jeg synes ikke der er noen grunn til i særlig grad å fremheve for dem at dette er noe så ekstraordinært og merkelig, som i første rekke angår England. Jeg synes man skal gjøre det hele så ordinært som overhodet mulig, det tror jeg i enhver henseende er den beste taktikk. Forespørslene vil nok komme allikevel, og kunde man altså der få en precedens fra nabolandene som har kunngjort sine grenser, vilde jeg anse det for å være nyttig og riktig. Det tror jeg ialfall vil anbefale sig.

Braadland: Jeg vil bare uttale min ubetingede tilslutning til det som nu er sagt fra formannens side.

Handberg: Jeg vil også uttale min tilslutning til formannen i dette spørsmål. Jeg hadde villet trekke grensen videre sydover, men det skal jeg ikke komme inn på nu. Jeg har sluttet mig til innstillingen, forat både komiteen og Stortinget skal kunne så enstemmige om denne sak. Men jeg er enig med hr. Andrå i at det her ikke må vises noe som helst svakhetstegn, det må ikke på noe vis gis inntrykk av at man har mere enn en fiskerigrense her i landet, og det er den som nu hele komiteen, og jeg går ut fra hele Stortinget, slutter sig om.

Joh. Ludw. Mowinckel: Til hr. Lykke vil jeg gjerne si, i tilslutning til det som formannen sa, at innstillingen er meget nøie gjennomgått av komiteen, og den del av innstillingen som man mener kunde og burde offentliggjøres, er formet med det for øie og under samråd med utenriksministeren, så det behøves intet råd i så henseende. Så langt er den fullt ferdig. Det spørsmål som her reiser sig, er imidlertid på hvilken måte og på hvilket tidspunkt dette skal offentliggjøres, og det er der det er reist visse betenkeligheter mot å offentliggjøre dette for hurtig, før ganske særlig England hadde fått rede på det.

Det er riktig, som formannen sier, at man skal ikke gjøre noe som ikke er overensstemmende med sedvane, men vi må huske på at i dette spørsmål er England nu engang den sterkest interesserte, og det må man ta hensyn til.

Hvad pressen angår, tror jeg med utenriksministeren at vi ikke skal være så bange for pressen. Når det engang skal komme i pressen, går jeg ut fra at utenriksministeren, som han pleier å gjøre, kaller pressen sammen, forteller hvad det gjelder, og anmoder pressen om ikke å åpne plass for noen som helst diskusjon om dette spørsmål på det daværende tidspunkt, slik at man kan få en virkelig pressedisiplin. Men å sende det til den engelske presse, før den engelske regjering har fått resolusjonen, det vil jeg advare på det bestemtteste mot. Men det var kanskje ikke tanken?

Utenriksminister Koht: Langtifrå.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg forstod det slik at man vilde underrette den engelske presse og gi den visse meddelelser som kunde lette den i dens kommentar - men det går ikke an. Mitt syn kan i grunnen få uttrykk i følgende: At regjeringen bemyndiges til å offentliggjøre innstilling og beslutning på det tidspunkt og i den utstrekning som den finner formålstjenlig. Jeg kunde tenke mig en fremgangsmåte således: Resolusjonen blir tatt, den blir meddelt ikke alene England, men de vesentligste interesserte regjeringer, Tysklands, Frankrikes, Sveriges, Danmarks og Hollands, og at det samtidig blir meddelt disse regjeringer at offentliggjørelse finner sted på en bestemt dato, 14 dager eller hvor lenge regjeringen finner rimelig, efter den tid, - således at offentliggjørelsen var fastlagt, man visste når den vilde finne sted. Det er jo ikke en ganske ualmindelig fremgangsmåte at nettop spørsmål om offentliggjørelse av den slags ting bestemmes på den måte. Hvad jeg er engstelig for, er at offentliggjørelsen skal skje så hurtig at vi får en strid, en opposisjon, særlig i engelsk presse, før den engelske regjering selv har fått tid til å områ sig litt i spørsmålet. Og man kan ikke bare offentliggjøre resolusjonen. Jeg er ganske enig med utenriksministeren i at den engelske minister, alle disse ministere, må få rede på den resolusjon som er blitt fattet i et så viktig spørsmål som angår vårt forhold til Nordsjøen.

Andrå: Efter hvad utenriksministeren nu uttalte, er jeg selvfølgelig så godt som beroliget, men formannen nevnte f.eks. at vi behøvet ikke gi op alle grenser, man behøvet ikke slippe ut alle grunnlinjer vi har trukket op på en gang. Jeg vet ikke hvordan man i grunnen skal hindre pressen i å få rede på det, for de grenser vi trekker, er jo i alle tilfelle offentlige, når man setter dem på kartene. Og pressen vil kunne henvende sig i utenriksdepartementet og få rede på dem der.

Formannen: Får jeg lov til å si at det jeg mente var, at når man offentliggjorde dette, behøvet man ikke i det trykte dokument som tilstilles pressen, sette alle grenser inn. Selvfølgelig kan de få rede på det, det er ingen som vil

forholde dem det. Det er en forskjell i publikasjonsmåte og intet annet.

Andrå: Utenriksministeren kalte selve det som er utarbeidet i utenrikskomiteen og som vi står samlet bakom og som vi antagelig får et samlet Storting bakom, for argumentgrunnlaget. Og da er det ingen som helst mening i å holde tilbake argumentgrunnlaget når man skal offentliggjøre linjene. Jeg synes dette er en meget sterk innstilling, sådan som den foreligger, og jeg tror vi har all fordel av å se å få offentliggjort både argumentgrunnlaget og linjene så snart det er anledning og ikke drive noe som helst slags hemmelighetskremmeri på noen måte. For er det noen måte vi kan skaffe en dårlig presse på, tror jeg det er nettop på den måte. Man kan godt gjøre det slik, at man setter en frist, som hr. Mowinckel sa, at man altså sier det skal offentliggjøres den og den dag, og at man oversender det til legasjonene på forhånd. Men å holde tilbake noe som helst nu, slik at ikke dette skal kunngjøres som den fremtidige fiskerigrense for Nord-Norge, synes jeg ikke det er noen som helst mening i.

Statsråd Koht: Eg må fyrst få retta ei mistyding, som eg ikkje trudde orda mine skulde gjeva høve til: at eg skulde ha tenkt på å få sendt noko av dette til den engelske pressa på fyrehand. Det er greitt at noko slikt var ikkje i mine tankar. Eg nemnde serskilt, då eg hadde ordet sist, at eg vilde ikkje berre senda meldinga til England, men til andre interesserte regjeringar òg, so den tingen skulde òg vera klår. Det vere langt frå meg å tenkja på å velja former som skulde gjeva den tanken at Noreg var eit slag engelsk dependency. Men vi får hugsa på at reint formelt står England her i ei anna stilling enn andre land, for di England, den engelske regjeringa, gong på gong har bede oss um opplysningar um kvar vi set denne sjøgrensa, so England har krav på å få eit svar. Eg vil dessutan minna um at den norske regjeringa har lova England dette svaret år etter år, so vi kjem svært seint med det no. Det er då etter mi meining ei naturleg plikt for oss å segja frå til England so fort som råd er, so fort vi har resolusjonen, med andre ord, og gjeva denne resolusjonen til England, til den engelske regjeringa. Men vi vil gjera det samstundes til dei andre interesserte regjeringar òg, just for di eg ikkje vil setja England altfor mykje i ei serstilling. Som sagt: Eg trur ikkje det kann vera noka krenkjing av den nasjonale suvereniteten at den meldinga blir gjeven. Heller må eg segja at det står for meg som noko tvilsamt um vi skulde gjeva dette frå oss til dei framande regjeringane og ikkje sjølv vera budde på å gjera det kjent med ein gong her i vårt land. Eg står litt meir tvilsam til den tanken um det ikkje heller kunde bli kjent som litegrand inngrep i vår

suverenitet, um ein vil segja det so, i vår sjølvrådigskap i denne saka.

Vegheim: Det var noen ganske få ord i forbindelse med offentliggjørelsen. Jeg er naturligvis enig i at man bør forsøke å få gjort det slik at offentliggjørelsen kan finne sted noenlunde samtidig hjemme og ute. Man må fremfor alt ikke stille sig slik at det kan bli offentliggjort tidligere i utlandet enn det kan bli offentliggjort her hjemme. Og så noen ord med hensyn til forholdet mellom Oslo-pressen og provinspressen. Jeg har alltid hatt en følelse av at Oslo-pressen i alle henseender er begunstiget her. Den blir innkalt til de forskjellige statsråder, til utenriksministeren og andre, får alle opplysninger og offentliggjør dem straks som regel. Dagen derpå får vi dem ute i provinsen, og jo lengere man ligger borte fra Oslo, desto lengere tid går det. Det er ikke alle som har råd til å få det telegrafisk. Alle små aviser er henvist til postforsendelser fra de byråer som de står i forbindelse med. Jeg vilde finne det svært ønskelig, hvis de som får med offentliggjørelsen å gjøre, kunde lage det slik at der til samtlige aviser i god tid blev sendt det stoff som skal offentliggjøres, gjerne ledsaget av en eller flere kartklisjeer, slik at de kunde få det frem på en virkelig forsvarlig måte allerede i første omgang og derved utelukke misforståelser og vrøvl som lett kan opstå i forbindelse med en grensetrekning som denne. Jeg legger den største vekt på at denne offentliggjørelse blir forberedt så samvittighetsfullt som på noen måte mulig, og at ikke pressen i en del av landet blir begunstiget på bekostning av pressen i en annen del.

Formannen: Jeg tror det siste som hr. Vegheim sa, er ganske riktig, og det er i virkeligheten heller ikke vanskelig å gjøre det. Man kan enten gjennom utenriksdepartementets pressekontor eller, formodentlig bekvemmere, gjennom Telegrambyrået sende ut stoffet - slik som man pleier å gjøre ved stevner o.l., hvor man på forhånd sender ut talene - eventuelt med klisjeer, slik at alt ligger ferdig, og med det vanlige forbehold at det først skal benyttes efter nærmere meddelelse. Jeg tror det vilde være meget riktig, for jeg tror at avisene, særlig i Nord-Norge, vilde sette veldig pris på å få stoffet samtidig med at det kom til Oslo-avisene, og man vilde derved være sikret mot de ofte temmelig forvrøvlede telegrammer som blir sendt fra private korrespondenter i Oslo.

Hvad angår offentliggjørelsen i utlandet, tror jeg opriktig talt ikke at den store utenlandske presse vil interessere sig særlig for å offentliggjøre dette. Man skal ikke gjøre sig noen illusjon om, og heller ikke nære noen engstelse for, at dette vil bli betraktet som førsteklasses stoff i engelske blade. Men jeg er enig med utenriksministeren i at kvintessensen i innstillingen bør

oversettes til engelsk, og jeg mener at man for å få dette distribuert til engelske blade må gå frem sådan at de får det på en måte som er ganske ordinær, - at Telegrambyrået skriver til Reuter f.eks. at den og den dag vil der bli offentliggjort noe i Norge om dette spørsmål som har interesse, og vi skal på vanlig måte tilstille Dem dette pr. brev, - slik at Reuter vil, eller rettere sagt blir nødt til, å distribuere det til alle sine aviser. Hvorvidt de vil trykke det er jo en annen sak, men da går det som en almindelig pressesak. Det tror jeg er bedre enn at der skal utgå noe offisiøst eller offisielt kommuniké herfra.

Jeg er selvfølgelig enig med utenriksministeren i at England står i en særstilling, og England har jo også fått løfte om svar, men jeg mente det var heldig å gi dette svar under den ordinærest mulige form. Jeg har også gått ut fra som en selvfølge at den britiske minister vil få overbragt selve kartene. Jeg mener man der bør følge en metode som virker helt ordinær. Hvis man f.eks. i Stockholm leverte sine karter til alle legasjoner der, synes jeg man skulde gjøre det samme her og ikke gi det utseende av at det er noe helt ekstraordinært eller sensasjonelt. Jeg synes det er en vinning at vi undgår ethvert preg av sensasjon i dette, og at det også blir meddelt pressen.

Joh. Ludw. Mowinckel: I anledning av det som formannen nu nevnte om publikasjon også i den utenlandske presse, og da særlig den engelske, vil jeg si at jeg synes den fremgangsmåte jeg nevnte isted, at man lar offentliggjørelsen skje et bestemt tidsrum efter resolusjonen, er ønskelig. For å sende til den britiske presse, selv om det skjer gjennom Telegrambyrået og Reuters byrå, meddelelse om resolusjonen, før den er fattet, og si at det kan offentliggjøres på den og den dag, det er det altfor store betenkeligheter ved.

Formannen: Jeg mente det skulde sendes etterpå, og at man skulde si at på den og den dag vil der bli offentliggjort ...

Joh. Ludw. Mowinckel: Da er vi ganske enige, men da mener jeg det er nødvendig at der går et visst tidsrum før offentliggjørelsen. At det går et visst tidsrum, mener jeg er overmåte heldig av hensyn til den engelske regjering, som altså i det øieblikk resolusjonen er fattet og meddelt den, får beskjed om når offentliggjørelsen vil skje. Det tar jo også noen tid, skal meddelelsen komme samtidig til alle aviser.

Formannen: I Norge må man kreve en viss tid for å ha det forberedt, og en dag fra eller til spiller ingen rolle, når først den kongelige resolusjon er falt.

Joh. Ludw. Mowinckel: Får den engelske presse dette på forhånd, kan man godt tenke sig at et enkelt blad går til den engelske regjering og spør hvad dette skal bety.

Formannen: Jeg går ut fra at vi er enige i at man i Stortinget foreslår at utenriksministeren bemyndiges til under konferanse med - jeg synes ikke nærmest Stortingets president, men utenrikskomiteens formann å offentliggjøre det i den uttrekning og på det tidspunkt som regjeringen finner ønskelig.

Jeg takker utenriksministeren for at han er kommet her.

Møtet hevet kl. 11,30.